

Siarhieĵ Kavalou

NÁVRAT UMĚLCE V HLADOVĚNÍ

Fantazmagorie ve dvou dějstvích

Tadeuszi Rózewiczovi a všem velkým umělcům v hladovění tohoto světa

JEDNAJÍCÍ OSOBY:

Erna, ředitelka zvěřince

Cizinec

Rychtář

Novinářka

Alexandr, mladý učitel.

Pyza, strážce zvěřince.

Žebračka

Sanitáři

Publikum

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Scéna první

Na okraji provinčního městečka se zastavil kočovný zvěřinec. Vedle vchodu vidíme maringotku s okénkem a nápisem Pokladna, vedle ní – prázdnou klec s cedulí "Umělec v hladovění: 40 dní bez jídla". Zpoza maringotky vychází strážce zvěřince, tlust'och Pyza, a začíná líně zametat prostor před zvěřincem od naházených novinových útržků, plechovek od piva a konzerv.

Pyza si pobrukuje nějakou písničku. Občas je slyšet tlumený zvířecí řev a křik nějakého exotického dravého ptáka.

Na prostor přichází stará Žebračka, se zájmem si prohlíží maringotku, klec a strážce.

Žebračka (*s odsouzením*). Zas někoho čerti přinesli! Přijíždějí bůhví odkud a myslí jenom na jedno: jak nás oškubat. (*Přijde blíže k Pyzovi, úlisně.*) Pomáhej Bůh, panáčku. (*Natahuje ruku.*) Dejte drobák chudé ženě.

Pyza (*pokračuje v práci*). Bůh ti dá.

Žebračka (*fňuká*). Aspoň pár mincí, panečku.

Pyza. Běž pryč, bábo. Nesnáším žebráky a podobné lenochy.

Žebračka. To není dobře, panečku. Bůh řekl, že žebrákům bude patřit Království Nebeské.

Pyza (*zastaví se*). Zvlášť nesnáším ty žebráky, co hledají Království Nebeské. Žebráky z přesvědčení, apoštoly pýchy, proroky konce světa. Považují se za chytřejší než ostatní a nežebrají proto, že nemají práci, ale proto, že jí pohrdají. A to znamená, že pohrdají i mnou osobně, strážcem Pyzou. (*Žebračce.*) Proč já musím pracovat a ty ne?

Žebračka (*fňuká*). Jsem stará, nemohoucí žena. Kdo mi dá práci?

Pyza. Já. (*Dává Žebračce koště.*) Vem si ho. Každé ráno budeš zametat prostor před zvěřincem a mezi maringotkami, a já ti budu dávat nějaký peníze.

Žebračka. Děkuju ti, synku! (*S nadějí.*) Přijeli jste k nám nadlouho? (*Pečlivě zametá prostor před zvěřincem.*)

Pyza (*sedne si na schody před maringotkou, vytáhne cigarety.*) Uvidíme, jaký bude výtěžek.

Žebračka. O to se nestarejte, panáčku. Lidé v našem městečku nejsou bohatí, ale jsou velmi zvědaví. Kdo jen k nám nejezdil, co nám jen neukazovali! Sodoma a Gomora!

Pyza (*kouří*). No vidíš, velká konkurence. A ještě místní úřady uloží daň a zbude jen sebrat svých pět švestek a zmizet.

Přichází ředitelka zvěřince Erna a Rychtář. Erna je mladá a pěkná žena, oblečená stroze, ale stylově. Rychtář je oblečen se snahou o eleganci, ale vypadá jako typický maloměšťák.

Žebračka. My o vlku a vlk za humny!

Pyza (*šeptá*). Pro dnešek padla! (*Dá Žebračce několik mincí a vezme si koště.*) Abych tě tu do zítřka neviděl!

Žebračka spěšně mizí, Pyza dělá, že usilovně zametá prostor před zvěřincem.

Erna. Hotovo, konec prohlídky. Jste náš první čestný návštěvník, pane Rychtáři.

Rychtář. Nuž, dojem dělá váš zvěřinec celkem dobrý. Zvířata jsou opatrovaná, klece jsou čisté. Bližší seznámení obyvatel našeho městečka s představiteli živočišného světa zlepší jejich mravy. Jen ten orangután ve třetí kleci, co tam dělá?

Erna. Není to orangután, pane Rychtáři. Je to samec šimpanze.

Rychtář. Orangután, šimpanz, makak – to je jedno. Ale ten váš samec, promiňte, paní...

Erna. Erna.

Rychtář. Ten váš samec, paní Erno, onanuje.

Erna (*pokrčí rameny*). Je to přirozené chování samce bez samice.

Rychtář. Chápu, že makak není bůhvíjak vzdělaný, ale v zájmu čistoty žen a dětí, ať se věnuje svému přirozenému chování na méně veřejném místě. (*Familiárně.*) Mimochodem, můžete mi říkat Artur. (*Všimne si prázdné klece s cedulí "Umělec v hladovění: 40 dní bez jídla".*) A proč je tato klec prázdná?

Erna. Touto klecí začínal příběh našeho zvěřince. Kdysi v ní bydlel slavný Umělec v hladovění – člověk, který mohl vydržet bez jídla 40 dní. Vystoupením Umělce v hladovění můj otec začal svou kariéru impresária, pak má matka začala trochu tančit na laně a později se vytvořil zvěřinec.

Rychtář. Co se stalo s tím Umělcem v hladovění? (*Směje se.*) Umřel hladem?

Erna (*pokrčí rameny*). Nikdo neví. Otec říkal, že vystoupení Umělce v hladovění přestala lákat publikum, tak ho musel propustit. Matka vyprávěla, že mistr se urazil na lidi, kteří nerozuměli smyslu jeho hladovění, a odjel do Tibetu. (*Usměje se.*) Ale náš strážce Pyza má vlastní originální verzi.

Pyza přestává pracovat a neochotně se zapojuje do konverzace.

Pyza. Paní Erna se mi směje, ale já říkám čistou pravdu. Že se lidé přestali zajímat o vystoupení toho podivína, to je fakt, to mi povídal můj předchůdce, starý strážce. Ale nikdo Umělce v hladovění nepropouštěl a ani nikam neodjel. Jen jednou po čtyřiceti dnech záměrně neukončil hladovku. Chudák hubl a usychal, dokud se nezmenšil na mikroskopickou velikost. Nejdřív se ještě dal rozeznat v slámě, teď se dá jen rozeznat, jak tichounce zpívá tím svým pisklavým hláskem.

Rychtář. Ježkovy zraky! Tenhle příběh by se měl vyprávět za peníze!

Erna. Ani nepochybujte: Pyza přesně to dělá a důvěřivých posluchačů je dost. Ať je to jak to je, ale z úcty k otcově památce jsem nechala klec Umělce v hladovění ve zvěřinci. Je to rodinná relikvie.

Rychtář (*s úctou*). Jen co je pravda, rodiče se musí ctít. Líbíte se mi čím dál víc, Erno. A abych vám dosvědčil svoji sympatii, zvu vás na večeri. (*Šeptá.*) V neformálním prostředí, o samotě.

Erna. Děkuji, pane Arture. Ale... dnes ne. Mám ještě v hlavě tolik věcí: získat povolení sanitární inspekce, postarat se o reklamu, zařídit kampaň v tisku. (*Nenápadně podá Rychtářovi obálku.*) To je malý dárek pro Vás... na důkaz společné lásky ke zvířatům.

Rychtář si rychle schovává obálku do kapsy, Pyza se taktně odvrací.

Rychtář (*čile*). Můžete počítat s tím, že povolení už máte v kapse, zavolám vedoucímu sanitární inspekce. O reklamu se také nemusíte starat: nařídím, aby se návštěva vašeho zvěřince stala povinnou akcí pro všechny obyvatele městečka. A s tiskem buďte opatrná...

Přichází Novinářka s diktafonem v ruce. Rychtář si jí všimne, začne být nervózní a uspěchaně se poroučí.

Rychtář. Koneckonců, zorientujete se sama... Těšilo mě, paní Erno. (*Potichu.*) Pamatujte si na můj návrh.

Erna (*s umělým úsměvem na tváři*). Děkuji mockrát! Přijďte navštívit náš zvěřinec i s celou rodinou.

Rychtář (*skrz zuby*). Už se stalo. (*Když prochází kolem Novinářky.*) Úchylačka.

Novinářka (*skrz zuby.*) Zvrhlík!

Rychtář rázně odchází. Novinářka přichází k Erně a podává jí ruku.

Novinářka (*důstojně*). Kasandra. Redaktorka místních novin.

Erna (*přátelsky*). Erna. Ředitelka zvěřince.

Novinářka. Překročení pravomocí veřejného činitele, sexuální obtěžování a nakonec úplatkářství. Pěkný seznam, že?

Erna (*překvapeně*). Prosím?

Novinářka (*jízlivě se usměje*). Ale nic. Mohla bych s vámi udělat rozhovor?..

Strážce Pyza umístí uje před maringotku s nápisem Pokladna menší skládací stůl a dvě skládací židle. Když to dodělá, odchází. Erna nabídne Novinářce židli, pak si sedne také. Novinářka položí diktafon na stůl a stlačí tlačítko.

Erna. Hned vás chci upozornit: nebudu odpovídat na příliš osobní otázky. A na příliš obecné také.

Novinářka. Jasně. Žádný sex, žádná politika.

Erna. Ano, pouze reklama.

Novinářka. Upřímně. Věříte na reklamu bez sexu a politiky?

Erna (*diplomaticky*). Doufám, že náš rozhovor pomůže tomu, aby obyvatelé městečka navštěvovali zvěřinec.

Novinářka. To záleží na tom, nakolik budou vaše odpovědi trefné a neotřelé (*Přejícně.*) Snažte se zalíbit našim čtenářům. Jste poprvé v našich končinách?

Erna. Ano, ale před mnoha lety sem přijeli mí rodiče. Takže mám vrozenou sympatii pro vaše městečko.

Novinářka. Myslíte, že si ji naše městečko zaslouží?

Erna (*rozpačitě*). Nerozumím.

Novinářka. Dobře, pojďme dál. (*Čile.*) Řekněte, jak se vy, mladá a pěkná žena, cítíte v roli ředitelky zvěřince?

Erna. Skvěle.

Novinářka. Cítí zvířata, která sedí v klecích, nějakou úlevu, že jejich majitelkou je žena?

Erna (*překvapeně*). Jak se to může projevovat?

Novinářka. V humánnějším vztahu k obětem. Nemyslíte si, že žena je vhodnější pro řízení společnosti?

Erna. Upřímně řečeno, ráda bych předala náš rodinný podnik bratrovi, kdybych ho měla.

Novinářka. A proč ne manželovi? Jak byste vysvětlila, že tak inteligentní a pěkná žena není vdaná? (*nečekaně.*) Jste lesba?

Erna. Prosím?

Novinářka. Jaký máte vztah k Pochodům rovnosti?

Erna. Jak tato otázka souvisí s tématem našeho rozhovoru?

Novinářka. Neměla jste problémy s ochránci práv zvířat?

Erna. Jsem členkou jejich sdružení a pravidelně odvádím poplatek z příjmů zvěřince.

Novinářka. Řekněte, jak využíváte svého ředitelského postavení v boji proti genderové diskriminaci?

Erna (*překvapeně*). A jakým způsobem bych proti ní mohla bojovat? Změnit na kleci ceduli Lev na Lvice?

Novinářka. Ptám se vážně. Nemyslíte si, že zvěřinec je ideální metafora našeho dnešního světa?

Erna (*unaveně*). Myslím na to, kolik tun žrádla mám nakoupit pro zvířata, aby se cítila najezená, kolik zaplatit zaměstnancům, aby se nerozutekli, na to, kolik stojí pronájem pozemku, elektřina, kolik

peněz půjde na daně a, s prominutím, všelijaké neoficiální výdaje. Nemám čas přemýšlet o metaforách.

Novinářka. Jaký máte vztah k potratům?

Erna. Nemyslíte si...

Novinářka (*přerušuje*). A k eutanazii?

Erna. Myslíte, že odpovědi na tyto otázky nějak pomůžou návštěvnosti zvěřince?

Novinářka. Pro naše čtenáře je důležité znát vaši občanskou pozici. Co děláte s beznadějně nemocnými zvířaty?

Erna. Jsou usmrcována.

Novinářka. Cítíte se svobodná v naší patriarchální mužské společnosti?

Erna. Cítím se unavená. (*Skloní se na d stolkem a vypne diktafon.*) Konec rozhovoru. Obávám se, že nemám šanci se zalíbit vašim čtenářům.

Novinářka (*nečekaně jemně*). Neměla byste být tak nervózní, Erno. Nezlobte se, je to můj styl. A rozhovor bude výborný.

Přichází Alexandr v doprovodu Pyzy. Alexandr má v ruce diktafon.

Pyza (*roztahuje ruce*). Paní Erno, je tady další.

Erna (*vystrašeně*). Ne! Už žádní novináři!

Alexandr. Nejsem novinář.

Novinářka (*shovívavě*). To je pravda.

Alexandr. Jsem učitel. Učím na zdejším gymnáziu a ve volném čase studuji otázku hladovění. (*Erně, nesměle.*) Mohli bychom si promluvit?

Erna. Ne! V mém zvěřinci zvířata nehladoví!

Alexandr. Nerozuměla jste mi. Zajímá mě hladovění v metafyzickém smyslu: otázka svobody.

Erna. Dost otázek! Pyzo, vyprovod' hosta.

Alexandr (*zoufale*). Počkejte! To je strašně důležité. Musíme si promluvit! Píšu knihu o Umělci v hladovění.

Erna (*uspěchaně*). Hodně štěstí!.. (*Pak si uvědomila a překvapeně.*) O kom píšete?

Alexandr (*vzrušeně*). O Mistrovi hladovění, který pracoval v cirkusu vašeho otce. Sesbíral jsem všechny archivní materiály, všechny novinové publikace o jeho životě, kriticky prozkoumal četné vědecké interpretace jeho působení a vytvořil vlastní originální teorii. Nechci působit neskromně, ale myslím si, že jsem jako první správně pochopil smysl jeho velkého poslání.

Novinářka (*usmívá se*). To je náš místní podivín.

Erna (*na chvíli zaváhá*). Stejně nechápu, jak bych vám mohla pomoci. Jestli chcete, promluvejte si s Pyzou, je to jeho oblíbené téma. (*Novinářce.*) Pojd'te, doprovodím vás.

Novinářka. Chtěla jste říct – vyprovodím? (*Zvedá se ze židle.*) Mimochodem, musím vás upozornit, opatrně s naším Rychtářem. (*Poučovatelsky.*) Pod maskou beránka se schovává lev.

Erna (*neprátelsky*). Děkuji za varování. Ale vyrostla jsem mezi zvířaty.

Novinářka a Erna odcházejí. Alexandr se jako zhypnotizovaný dívá na klec Umělce v hladovění. Pyza ho nedočkavě tahá za rukáv. Alexandr se otočí ke strážci.

Pyza (*Alexandrovi*). Mladý pane! Za nevýznamné množství platebních jednotek si můžete poslechnout mimořádně zajímavý a poučný příběh, který se kdysi stal v našem zvěřinci.

Alexandr vytáhne z kapsy několik bankovek a dá je strážci. Pyza s respektem políbí peníze a schová si je do kapsy.

Pyza (*strojeně*). Takže poslouvejte, vážený! V kleci, kterou před sebou vidíte, žil kdysi Umělec v hladovění – člověk, který se mohl čtyřicet dní obejít bez jídla. Tak neobvyklý talent mu přinesl velkou slávu, bohatství a pozornost ze strany žen. Zkrátka všechno, po čem každý z nás touží. Ale Štěstěna člověka ráda naláká do pasti obrázky štěstí a pak ho vyhodí na špinavé smetiště reality. Brzy se lidé přestali zajímat o vystoupení Umělce v hladovění. Včerejší hrdina nikomu nechyběl a byl zapomenut, jeho barevný život se proměnil v šedou existenci. A tak jednou po čtyřiceti dnech Umělec v hladovění úmyslně neukončil hladovku. Hubnul a sesychal, dokud se nezmenšil na velikost breberky a neztratil se ve slámě na dně klece. Teď už ho nevidíte, ale můžete uslyšet jeho tichou tesklivou písničku.

Alexandr. Taky jsem četl tuhle Kafkovu povídku... (*Ironicky.*) Vy sám věříte v ty pohádky, které vyprávíte?

Pyza (*pobouřeně*). Jaký Kafka? Kdo je Kafka? Copak, pracoval v našem zvěřinci? Vyprávím ti čistou pravdu!

Alexandr (*zaraženě*). Promiňte, nechtěl jsem se vás dotknout. Vy asi nevíte, že Umělec v hladovění opustil svoji klec zrovna v době vystoupení v našem městečku. Podle mých výpočtů se to stalo před třiceti lety.

Pyza. Poslyš, kde ses vzal, chytrolíne jeden? (*Nastupuje na Alexandra.*) Chtěl bys mi vzít místo, že jo? Radši mi řekni, kde tady máte nejbližší bar?

Alexandr (*provinile*). Nevím.

Pyza. Pff! Troufáš si vyprávět o tom, co se stalo před třiceti lety a nevíš, co se děje ve tvém městě teď. (*Vyráží hledat bar.*)

Alexandr se chvějící rukou dotýká mříže Umělcovy klece.

Alexandr. Opravdu v této kleci kdysi seděl člověk, který mohl změnit svět?..

Scéna druhá

O několik dnů později na stejném místě. Pěkné ráno. Žebračka zametá prostor před zvěřincem. Z maringotky vychází Pyza, zívá, dívá se na hodinky.

Pyza (*filozoficky*). Všechno se na tomto světě mění: ceny chleba a cigaret, názvy ulic a měst, filozofie a náboženství. A jen jedno pravidlo zůstává neměnné: Každý den musí Pyza vstávat za tmy a krmit zvířata. Jsem zvědavý, kdybych aspoň jednou zaspal, rozpadl by se svět? Povyhlázala by hladová zvířata ze svých klecí a sežrala všechny obyvatele země? Obyvateli tohoto ospalého městečka počínaje. (*Žebračce, která se zastavila a poslouchala jeho úvahy.*) Pracuj, pracuj, stařeno, dělám si legraci.

Žebračka pořád usilovně zametá a postupně mizí za maringotkou.

Pyza (*spokojeně*). Ale je příjemné vidět, že někdo vstává dřív než já. (*Udělá několik kroků a najednou si všimne v Umělcově kleci Cizince.*) Co to má znamenat? Hele, kamaráde, kdo jsi?

Cizinec nijak nereaguje na strážcova slova.

Pyza. Copak neslyšíš? Co děláš v té kleci, hlupáku? (*Přijde blíž a prohlíží si Cizince od hlavy k patě.*) Jako bezdomovec nevypadáš, spíš jako profesor po flámu. Přiznejte se, vážený, včera jste to s kolegy přebral a místo abyste vlezl do teplé postele k ženušce, vlezl jste do této studené klece. (*Rozvážně.*) Ona je to samozřejmě stejně nesvoboda – tam nebo tady, ale běžte radši domů.

Cizinec nereaguje. Pyzova familiární nálada se začíná měnit na vztek.

Pyza. A dost. Zkouším to s tebou po dobrém a ty nic. Honem vylez z klece, dokud jsem tě nevytáhl silou. (*Výhružně.*) Slyšíš, frajere? Počítám do tří. Jedna, dvě...

Cizinec si něco potichu mumlá, strážcovy výhružky ho zřejmě znepokojují.

Pyza. Aha, konečně se pohnul. (*Otvírá dvířka klece.*) Tři. Honem, honem, běž na svobodu. Nenut mě použít násilí. Jsme různé váhové kategorie a rozdíl není ve tvůj prospěch.

Místo aby opustil klec, Cizinec se vyděšeně schová do kouta.

Pyza. Hele-e-e. Začíná mi docházet trpělivost. Jsi hluchý nebo co? Němý? Nebo jsi možná blázen, který utekl z městské nemocnice? Prosim, nic proti tomu nemám, ať všichni blázni poutíkají z nemocnic a kriminálníci z věznic. Jen se neschovávejte v našem zvěřinci, nemáme tady dost klecí pro všechny. (*Hrozivě.*) Vylez z té klece, psychouši! Co jsem ti řekl?!

Zpoza maringotky se na okamžik vynoří Žebraččina hlava.

Žebračka. Co je to tady za kravál, pane?

Pyza (*podrážděně*). Druhý příchod Mesiáše, stařenko!

Žebračka. Ježíši Kriste!

Na hluk přichází znepokojená Erna. Ředitelka je oblečena do lehkého župánku, přehozeného v rychlosti, její obličej je ospalý a nespokojený. Žebračka se rychle schová za maringotkou sotva spatří ředitelku.

Erna. Co se stalo, Pyzo? Proč křičíš jako blázen?

Cizinec uslyší Ernin hlas a zvedne hlavu.

Pyza. Jak bych nekřičel, paní Erno? Jen se podívejte. (*Ukazuje na Umělcovu klec.*)

Erna. Kdo je ten člověk? (*Zívá.*) Proč vlezl do klece?

Pyza. Copak já vím? Asi místní opilec. Já mu ukážu! (*Svírá pěsti a chystá se vstoupit do klece.*)

Erna. Počkej, Pyzo. Radši zavolám policii. Jsme přece jen v cizím městě.

Cizinec najednou vyskočí na nohy a vrhne se na mříže klece.

Cizinec. Marto!

Erna trhne sebou a se strachem se zadívá do Cizincovy tváře.

Pyza. Už jsem si myslel, že je němý.

Cizinec (*nejistě*). Marto?

Erna (*bezradně*). Co chce tenhle člověk?

Cizinec. Entschuldigung! Chyba. (*Odejde dozadu a sedne si na zem.*)

Pyza. Vždyť jsem říkal, že je to psychouš! Volejte policii, paní Erno. Nebo rovnou lékaře.

Erna. Počkej. (*Přistoupí ke kleci a zkusí se dát do řeči s Cizincem.*) Znáte mě? Jak jste se ocitl v téhle kleci?

Cizinec sedí na zemi a tváří se lhostejně.

Pyza. Neztrácejte čas, paní Erno. A pro jistotu se držte dál od té klece. Co když je nebezpečný?

Erna (*Cizinci*). Proč jste mi řekl Marto? Znal jste ji?

Cizinec (*zvedne hlavu a znova se pozorně dívá na Ernu*). Nejste Marta.

Erna. Ale kdo jste vy? Co tady chcete?

Cizinec (*lhostejně*). Dejte mi pokoj. (*Skloní hlavu.*)

Erna odstoupí od klece.

Pyza. Slyšeli jste ho? To je ale drzost!

Erna (*nejistě*). Poslyš, Pyzo... a co když... je to jeho klec?

Pyza (*udiveně*). Co tím chcete říct, paní Erno? Jakpak by to mohl být tenhle blázen.

Neznámo odkud přichází rozrušený Alexandr, přiběhne ke kleci a upřeně se zadívá na Cizince.

Alexandr. Přijel zvěřinec a vrátil se! (*Pyzovi.*) Měl jsem pravdu, přesně jsem všechno spočítal. Je to On! (*Erně.*) Rozumíte, co se stalo? Rozumíte, co se teď stane? S námi, s celým světem?

Pyza. No jo, další. Bláznivé městečko! Paní Erno, neměli jsme sem jezdit.

Scéna třetí

Za menším skládacím stolečkem Erna a Alexandr pijí kávu. Cizinec sedí nehybně v kleci soustředěný na své myšlenky. Na kleci je tabule, na které je křídou napsané číslo 3.

Erna. Klepou se vám ruce, jen tu kávu nerozlijte. A neklepejte zuby o okraj šálku.

Alexandr. Promiňte, je to nervozitou. (*Rozrušeně.*) Pořád ještě nemohu uvěřit... Na vlastní oči vidím Umělce v hladovění a účastním se velkého Mystéria vítězství ducha nad hmotou!

Erna. Já mám zase pocit, že se účastním laciné frašky.

Alexandr. Paní Erno, jak něco takového můžete říct! V jeho přítomnosti... Po všech mých argumentech a důkazech! Včera jste přece souhlasila a dala svolení k pokusu.

Erna. Povolila jsem vystoupení nějakého podivína v cirkusovém čísle s názvem *40 dní bez jídla*. Abych zjistila, jestli v naší době tato starobylá atrakce přináší zisk. Ale nesdílím vaše mystické názory. A nejsem si jistá, že člověk v kleci je skutečný Umělec v hladovění.

Alexandr (*zhrozen*). Paní Erno, nevěřím, že jste na to přistoupila jen kvůli penězům! Není to pravda!

Erna (*nejistě*). Vlastně, taky z úcty k svým rodičům, kteří toto číslo kdysi zavedli. Nebo možná taky z pouhé ženské zvědavosti: abych se podívala, jak to dopadne. (*Potichu.*) Asi nijak chvályhodně.

Alexandr. Ale on přece už druhý den nic nejí! Je to skutečný Umělec v hladovění. Nový Ježíš Kristus!

Erna. Já někdy taky nejím několik dnů: z nemoci nebo ze špatné nálady. Ale nestala jsem se proto Máří Magdalénou.

Alexandr. Uvidíme, co budete říkat za měsíc.

Erna. A co říká ten váš Pseudoumělec v hladovění? Kristus nejen konal zázraky, ale také promlouval k věřícím. Tenhle mlčí nebo mumlá nějaká nesrozumitelná slova ve všech jazycích najednou.

Alexandr. Bedlivě si zapisuju všechno, co říká. (*Vytahuje z kapsy zápisníček.*) Některé fráze se mi podařilo rozeznat.

Erna. Například?

Alexandr. "Tere fere kuku strzela baba z ľuku..."

Erna. Co to znamená?

Alexandr (*stydlivě*). Tohle se nedá přeložit. Něco legračního. Asi z Rózewicze.

Erna (*ironicky*). A to je všechno?

Alexandr. Ještě tady, velmi důležité. "Meine Körperschale konnte nicht meine Geistesgut aushalten".

Erna. A tohle se dá přeložit?

Alexandr. Ano. "Oheň mého ducha spálil mou pozemskou slupku". Myslím, že je to z Schopenhauera. Nebo z Kafky. Ale poslední frázi pořád nemůžu rozeznat. " Vítr hned krutý trhat mě začne ". A pak o nějaké dívce.

Erna. Zdá se mi to povědomé. Ale jaký to všechno má smysl? Navštivte zdejší blázinec a nějaký včerejší docent vám řekne takové aforismy, za které byste ho mohl celý život držet v kleci. Myslím, že Pyza má pravdu, když považuje našeho Pseudoumělce v hladovění za obyčejného blázna na útěku. Neměla jsem se od vás nechat přemluvit.

Přichází Novinářka, nejdříve přistoupí ke kleci s Cizincem, pak ke stolečku, u kterého sedí Erna s Alexandrem.

Novinářka. To je ale milá společnost! Ráda vás vidím.

Erna (*rozzlobeně*). Já moc ne, abych pravdu řekla. Po tom, co jste napsala ve svých novinách, se náš zvěřinec cítí ve vašem městečku neútně. (*Vezme ze stolečku noviny a nalistuje rozhovor*).

Alexandr. Radši si posedím vedle Umělce v hladovění. Co když ještě něco řekne? (*Uvolňuje Novinářce místo u stolečku a odchází ke kleci.*)

Novinářka. Nelíbila se vám naše publikace? Erno? (*Sedne si ke stolečku.*)

Erna. Nelíbila? Jsem pobouřena! Už jen tato věta: "Ernin kočovný zvěřinec jako v zrcadle ukazuje skutečnou tvář našeho městečka, jeho divoké poměry, atmosféru strachu, absenci práv a svobod. Je třeba vidět tento model totalitní společnosti, abychom v nešťastných, uštvaných, opuštěných zvířatech poznali sami sebe". (*Podívá se na Novinářku.*) To měla být pouhá reklama.

Novinářka. Věřte mi, tohle čtenáře zaujme.

Erna. A vašeho Rychtáře?

Novinářka (*s výzvou*). Bojíte se?

Erna. Nepletu se do politiky, dělám byznys.

Novinářka. Nepletete? A co ta protestní akce, která včera začala ve vašem zvěřinci?

Erna (*překvapeně*). Jaká protestní akce?

Novinářka (*ukáže na klec s Cizincem*). Proti čemu hladoví tento člověk? (*Zapne diktafon.*) Co nám chce svou hladovkou říct?

Erna (*pobouřeně*). Poslyšte, nepotřebuji zbytečné starosti. A vy mi je vytváříte. (*Skloní se nad stolem a vypne diktafon.*)

Novinářka. Ale hladovkou demonsturuje protest? Proti čemu?

Erna. Nehladoví proti něčemu, hladoví jen tak. Omlouvám se, nikoliv jen tak, ale za peníze. Hladovění je jeho profese, jeho... byznys. Platím mu za to.

Novinářka (*zklamaně*). Hladoví za peníze? Naším čtenářům se to líbit nebude. (*Přemýšlí.*) Ne, tady potřebujeme vysokou ideu, nějaké zvukné heslo, abychom přilákali pozornost veřejnosti... Jestli chcete, pomůžu vám.

Erna. Chci jen jedno: abyste se držela co nejdále od našeho zvěřince! (*Vyskakuje od stolu.*)

Novinářka. Zase mě vyhazujete? (*Neochotně se zvedne ze židle.*)

V tu chvíli přichází Rychtář, přistupuje ke stolečku.

Rychtář (*mrkne na Ernu*). Už jste se, koukám, daly dohromady, holky? (*Novinářce, skrz zuby.*) Prodejná děvko!

Novinářka (*Rychtářovi, potichu*). Prase!

Erna (*překvapeně*). Proč vždy přicházíte spolu?

Novinářka. S radostí vás opouštím. (*Erně.*) Ale pamatujte si, Erno: v naší době se nic neděje „jen tak“. Buď pro, nebo proti. (*Demonstrativně odchází.*)

Rychtář se rozvalí na židli.

Rychtář. Má pravdu. (*Vezme ze stolečku noviny a ukazuje je Erně.*) Musíte udělat volbu.

Erna. Ježíš, jakou volbu? Hned vám všechno vysvětlím, Arture. (*Vlídne.*) Dáte si kávu?

Rychtář (*suše*). Říkejte mi prosím „pane Rychtáři“. Až do vyjasnění vašeho občanského postoje. Mimochodem, hygienická kontrola k vám přece jen přijede.

Erna (*bezmocně spadne na židli*). Já nemám postoj. Nepatřím k vaší společnosti. Nevím a nechci znát vaše pravidla hry.

Rychtář. Mýlíte se, drahá. (*Mává novinami Erně před obličejem.*) Když jste k nám přijeli, když se na nás chystáte vydělávat peníze, musíte se podřídít našim pravidlům hry!

Erna (*provinile*). Promiňte mi, spletla jsem se. Řekněte mi, co jsem udělala špatně? A co mám udělat, abych opět získala vaši důvěru a sympatii?

Rychtář (*jemněji*). Takhle je to lepší. Neviním vás, Erno, ze skandální publikace v novinách. (*Hodí noviny na stůl.*) Víím, že je to Kasandřina zásluha. Ale co se tady u vás děje? (*Ukazuje na klec s Cizincem.*) Proč jste zavřeli člověka do klece a ukazujete ho návštěvníkům? Co tím chcete říct?

Erna. Vždyť jsem vám říkala: je to známé cirkusové číslo, kterým můj otec začal svou kariéru impresária. Pak se objevil zájemce a rozhodli jsme se, že obnovíme tuto atrakci a zjistíme, zda přinese zisk v naší době.

Rychtář (*znepokojeně*). Kde se objevil? Je odsud?

Erna (*nejistě*). Slavný profesionál. Tamten mladý vědec o něm napsal celou knihu.

Rychtář (*vrhne pohrdavý pohled na Alexandra.*) No vida, tak pán je vědec!

Erna (*přesvědčivě*). Věřte mi, naše hladovka není ničemu věnována. Je to čistě komerční akce, bez jakýchkoliv politických motivů.

Rychtář. To je špatně, že není věnována. V tom případě ji může každý podle svého uvážení spojovat s čím chce. (*Kategoricky.*) Vaši čistě komerční akci je třeba něčemu věnovat. Vymyslet konkrétní, jednoznačné heslo. Anebo zavírejte ten svůj zvěřinec a padejte z našeho městečka!

Erna (*rozpačitě*). Ale jaké heslo?

Rychtář. No tak například „za čisté město!“.

Erna. Ale to znamená...

Rychtář (*jemně*). Nenutím vás. Říkám například.

Erna (*sklíčeně*). Můžu si to rozmyslet?

Rychtář. Rozmyslete si, drahoušku. (*Zvedá se od stolu.*) A mé pozvání na večeři také.

Erna. Děkuji, pane Rychtáři. Ale nejdřív si udělám pořádek ve svém panství. (*Ukazuje na klec s Cizincem.*)

Rychtář (*vážným hlasem*). Správně. Dávám vám čas do zítřka. (*Přistoupí v doprovodu Erny ke kleci a prohlíží si Cizince.*) Říkáte, slavný profesionál? Ale vypadá jako nějaký pobuda. (*Potichu.*) Je potřeba zjistit, kdo to je.

Erna. On přece drží hladovku. (*Šibalsky.*) Zkuste to sám, pane Rychtáři.

Rychtář. Ne, ne! (*Mává prstem Erně před obličejem.*) Mne do klece nedostanete! (*Familiárně.*) Mimochodem, můžete mi zase říkat Artur. (*Chechtá se.*) Až do další novinové publikace. (*Rozloučí se s Ernou a odchází.*)

Erna vytahuje cigarety a nervózně kouří. Alexandr se k ní přiblíží se zápisníkem v ruce.

Alexandr (*s politováním*). Nic nového neřekl. Zase opakuje něco o roztrhaných kouscích. Asi hluboký rozpor se skutečností v něm zapříčinil apokalyptickou náladu. (*Podívá se Erně do očí jako věrný pes.*) Co se stalo, paní Erno? Pokazili vám náladu?

Erna. Končíme tuto hloupou komedii. Vysvětlete svému Ježíši Kristovi, že Rychtář zakázal Nanebevstoupení.

Alexandr. Nežertujte tak, paní Erno.

Erna. To nejsou žerty. (*Křičí.*) Představení skončilo! Prosim herce, aby opustili jeviště! (*Rozhlíží se.*) Kde je Pyza? Odveďte odsud ty blázny. Oba!

Nějakou chvíli vládne tíživé ticho. Erna a Alexandr se napjatě dívají na sebe.

Erna. Mlčíte? To je dobře, že mlčíte, protože se nechystám poslouchat vaše pseudovědecké blouznění!

Alexandr. Víte, jsou lidé, kteří se snaží vypadat lepší, než jsou ve skutečnosti. Pak jsou tací, kteří se snaží vypadat horší. Vy patříte k té druhé kategorii, paní Erno.

Erna (*překvapeně*). Jejda, nečekaně jsme přešli na osobní témata! To mám radši. Co jste vy za člověka, Alexandře? Pojďme si povídat o vás. Do jaké kategorie patříte vy?

Alexandr. Jsem nezajímavý člověk, obyčejný smolař. Aspoň do včera jsem se za něj považoval.

Erna (*pohrdavě*). Máte rodinu?

Alexandr. Ne.

Erna. Nejste rozmazlen pozorností žen?

Alexandr. Měl jsem snoubenku. (*Stydlivě.*) Nemyslím si, že je to zajímavé téma pro rozhovor.

Erna (*zlomyslně*). Ale snoubenka vás opustila?

Alexandr. Jak to víte? Koneckonců, není to tak těžké... Ano, řekla, že mě v životě nic kromě idejí nevzrušuje. Že, kdybych se zabýval otázkou Hladu, musela by hladovět doopravdy...

Erna (*pochopila, že překročila hranici*). Promiňte... Nechtěla jsem se vás dotknout.

Alexandr. Ale kdepak, má snoubenka měla pravdu. Jaký by ze mě byl manžel? Jaký otec? (*Vzpomíná si.*) Rozešli jsme se v parku. Naproti nám šly děti s pěknými balónky a má snoubenka se zeptala, jestli bych chtěl mít... „Balónek?“ – zažertoval jsem. Urazila se, otočila se a mlčky odešla alejí...

Erna (*přeruší ho*). Počkejte, Alexandře! Řekl jste, děti s balónky? (*Vzrušeně.*) Jak to že mi to hned nedošlo!

Alexandr. Paní Erno...

Erna. Jeho slova o větru... Přečtete mi ještě jednu poslední poznámku ve vašem zápisníku.

Alexandr. S radostí, když vás to zajímá. (*Otvírá zápisník.*) "Vítr hned krutý trhat mě začne".

Erna. Poslouchejte! (*Zpívá.*)

Balónek v ruce děvčátko svírá
Veselou písničku tiše mu zpívá:
Ach, ty můj poutníče šťastný a smělý,
Chtěla bych povznést se nad ten svět celý!

Alexandr (*zdvořile*). Pěkně zpíváte.

Erna. Poslouchejte dál! (*Zvedne se ze židle a přistoupí ke kleci s Cizincem, zpívá nahlas.*)

Kdyby nás nás vítr vzal vysoko k slunci,
Závistí zbledli by holky i kluci.

Nad šedá oblaka, do modrých dalek
Vznášet se bez tíže, létat si stále!
"Hlupáčku," odpoví balónek žalně,
Doletět do nebe snažím se marně.
Jen co se vznesu nad šedá mračna,
Vítr hned krutý trhat mě začne.

Cizinec pozorně poslouchá píseň, nic neříká, ale je vidět, že je velmi vzrušen.

Erna. Chápete, to je písnička! Písnička, kterou mi zpívala maminka. Slyšel ji a zapamatoval si ji!
Jsem si jistá, že ji znal!

Alexandr. Ničemu nerozumím. Koho znal? (*S nadějí.*) Nezastavíte ten pokus, paní Erno?

Erna. Ne. Dokud se nepřesvědčím... (*Náhle.*) Zmínil jste procházku v parku se snoubenkou a mám hned lepší náladu.

Alexandr (*nesvůj*). To mě těší.

Erna. Nezlobte se, Alexandře. Pojd'me se radši projít! Ukážete mi vaše překrásné městečko. A pak si někde dáme šampaňské a vymyslíme trefné heslo pro naši atrakci.

Alexandr. Ale já bych chtěl zůstat při Umělci v hladovění a pokračovat v zapisování.

Erna (*výhruzně*). Mohla bych se rozzlobit a rozmyslet si to! Dejte mu chvíli pokoj!

Alexandr (*spěšně*). Samozřejmě, pojd'te na procházku. (*Provinile.*) Promiňte, Erno! Jsem špatný společník.

Erna. Ale doufám, že jste dobrý průvodce. Říkala jsem vám, že cítím sympatii k vašemu městečku? (*Vezme Alexandra pod ruku, odchází spolu.*)

Cizinec sedí a opírá se zády o zeď. Nějakou dobu je kolem zvěřince ticho. Ale vzápětí přichází opilý Pyza v doprovodu Žebračky. Pyza řve vulgární píseň.

Žebračka. Opatrně, panáčku! (*Podpírá Pyzu, který se silně potácí.*) Už jsme skoro tam.

Pyza. Díky, babi. Nějak jsem se unavil.

Žebračka (*káravě*). Copak se může tak kulturní, zahraniční pán opít jako nějaký místní ničema? Nebýt mě, zůstal byste ležet pod plotem do rána.

Pyza. Copak je to moje vina, že ve vašem městečku jsou hospody tak z ruky? Nejdřív se tam člověk nedostane, pak se odtamtud nemůže vrátit. (*Křičí ve směru klece s Cizincem.*) Vstávej, darmožroute!

Žebračka. Ticho, ať mučedník spí.

Pyza. Žádný mučedník! Je to šejdíf.

Žebračka. Ze spokojeného života ještě nikdo dobrovolně do klece nevezl.

Pyza. Ty ho lituješ? Ale on námi pohrdá.

Žebračka. Jak to víte, panáčku? Vždyť celou dobu mlčí.

Pyza. No vidíš, ani mluvit s námi nechce. Je to pýchou. (*Přiblíží se ke kleci, vytáhne z kapsy placatku a podá Cizinci.*) Dej si s námi, jestli si nás vážíš.

Žebračka. Nemůže pít, když to není čím zajíst.

Pyza. Vždyť mu dáme něco na zajezení. (*Vytahuje z kapsy kus salámu a podává Cizinci.*) Jez, nikomu to neřekneme. Vidíš, odvrací se od nás. (*Dělá několik hltů a podává placatku Žebračce.*) Na, dej si ty.

Žebračka. Děkuji, panáčku. (*Pije z placatky.*) ale vy už nepijte. Co kdyby to viděla paní ředitelka.

Pyza. Jó, tá... Ta mě nepropustí. Kdo by krmil zvířata a čistil klece? Tenhle fajnovka? (*Najednou hodí po Cizinci salám, ale netrefí se*). Podvodníku!

Žebračka. Proč ho nesnášíte?

Pyza (*najednou klesne na zem a začne plakat*). U-u-u-u! Zločinec!

Žebračka. To ještě chybělo! Říkala jsem vám, panečku, nepijte už.

Pyza. Zabil ho. Rozsednul ho svým kostnatým zadkem. Rozšlapal ho svými těžkými špinavými botami.

Žebračka (*překvapeně*). Koho?

Pyza (*vzlyká*). Mého chudáka Umělečka v hladovění... Nešťastného malého človíčka, který se schovával ve slámě... Tak žalostně zpíval tím svým pisklavým hlasem.

Žebračka. Co se jen na světě děje! (*Vyděšeně se křížuje*.)

Pyza (*vyskočí a jako pomatený se vrhne na mříže klece*). Samozvanec! Můžeš vodit za nos celý svět. Ale mě neoblbeš! Já tě usvědčím!

Cizinec nehybně sedí uprostřed klece a smutným očima se dívá na okolní svět.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Scéna čtvrtá

Za několik dní na stejném místě. Na tabuli, zavěšené na kleci s Cizincem, je křídou napsáno číslo 6. Pyza připevňuje nad klec heslo: "Hladovění ze zdravotních důvodů: levný a účinný ZPŮSOB jak ZHUBNOUT 15 kilo!" Erna energicky řídí Pyzovu práci, Alexandr stojí trochu opodál a s odsouzením pozoruje, co se děje. Cizinec sedí v kleci zády.

Erna. Ne, Pyzo, trochu výš. Ještě výš. Teď je to dobře.

Alexandr. To je ale nesmysl!

Erna. Co se vám nelíbí, Alexandře?

Alexandr. Zprofanování velké idey, které se odehrává před mýma očima. Vaše lež uráží Umělce v hladovění a odporuje sakrálnímu smyslu jeho oběti.

Erna. Podle mě vašeho Umělce v hladovění vůbec nezajímá, co je napsáno na jeho kleci. Ani nereaguje. A všichni ostatní budou spokojeni: ti, co jsou pro, a ti, co jsou proti, a ti, pro koho je důležité zhubnout 15 kilo.

Alexandr. Je to cynické.

Erna. Souhlasím, ale co nám zbývá? Pojd'te, Pyzo, převedeme šimpanze do jiné klece. Nešťastná opice!

Erna a Pyza odchází. Alexandr přistoupí ke kleci a „povídá si“ s Cizincem.

Alexandr (*provinile*). Promiň, Mistře, neví, co činí. Netuší, že tento jejich každodenní shon, tyhle jejich údajné „problémy“ nestojí ani za jednu minutu Tvého hladovění. Lidé usilovně skládají mozaiku z malicherných věcí, povinností, ubohých tužeb, lehkomyšlně se obklopují známými, kamarády, přáteli, nepřáteli, hledají zapomnění v lásce, jen aby nezůstali sami se sebou o samotě, nepoznali tíhu skutečné svobody...

Cizinec v kleci začíná projevovat určitý zájem o Alexandrův proslov.

Alexandr (*zádumčivě*). Kdysi jsem byl stejný jako oni, dokud jsem náhodou nenašel ve starých novinách na článek o tvých vystoupeních v našem městečku před třiceti lety. Začala mě zajímat otázka askeze a odmítnutí konzumace života ve všech jeho projevech. Nejdříve jsem prostě četl všechno, co o tom napsali jiní (a psali převážně všelijaké nesmysly), ale pak jsem si sám začal zapisovat do notesu

své myšlenky na toto téma. (*Ukazuje Cizinci zápisník.*) A myslím, že jsem odhalil tvé tajemství, pochopil skutečný, metafyzický smysl hladovění.

Cizinec najednou natáhne ruku k zápisníku a udělá netrpělivý, příkazovací pohyb.

Alexandr (*s údivem*). Zajímá tě, co jsem napsal?.. Ne, neodvažuji se přenechat své diletantské úvahy tvému soudu. Ještě není čas, musím své poznámky zredigovat...

Cizinec zase dělá netrpělivý pohyb rukou. Alexandr mu poslušně podává zápisník.

Alexandr. Dobře, vezmi si ho. Pro mě je to velká čest. (*Stydlivě se usmívá.*) Každý prorok musí mít své žáky. Z davu lhostejných nebo nepřátelských lidí musí vystoupit alespoň jeden, který pochopí Učitele, obětuje jeho dílu celý svůj život. Ten, kdo objasní jeho učení jiným, uspořádá ho a možná dokonce zdokonalí.

Během Alexandrova monologu si Cizinec listuje v zápisníku, čte si jednotlivé poznámky a dělá divné grimasy.

Alexandr. Samozřejmě, že vždy je riziko chybné interpretace. Historie zná hodně případů, kdy žáci nechápali skutečný smysl učení svých učitelů a dokonce ji překrucovali, zkracovali její slova. (*Důvěřivě.*) Přiznám se, také se mě zmocňovaly pochybnosti, zdálo se mi, že bloudím temným labyrintem bez mapy a bez lampy. Ale po tvém zázračném návratu z třicetiletého nebytí jsem pochopil, že jdu správným směrem. Doufám, že budu hodným žákem velkého Učitele a ne nějakou sebejistou opicí.

Cizince najednou ovládne šílenství, začíná trhat stránky z Alexandrova zápisníku a rozhazovat je na všechny strany.

Alexandr (*nevěří vlastním očím*). Ne! Ne! Co děláš? Prosim tě, přestaň! Věnoval jsem tvému dílu celý život! (*Chytá se rukama za hlavu.*) To není možné!

Rozzuřený Cizinec se vrhá na mříže klece. Rozpačitý, sklíčený Alexandr odchází a neohlíží se.

Přichází Žebračka, všimne si rozhozených kolem klece stránek.

Žebračka. Tady je ale smetí! (*Pečlivě zametá prostor před klecí.*)

Přichází Rychtář, prohlídne si klec, přečte si heslo.

Rychtář (*nahlas*). "Hladovění ze zdravotních důvodů: levný a účinný ZPŮSOB jak ZHUBNOUT 15 kilo!" Mazaná holka. Myslí si, že si mě jednoduše otočí kolem prstu... (*Znepokojeně.*) Zítra to bude týden, co hladoví. To už je nebezpečné. (*Všimne si Žebračky. Pozorně si ji prohlídne a pak ji zavolá.*) Hele, pojď sem.

Žebračka poslušně přijde k Rychtářovi.

Rychtář. Víš, kdo jsem?

Žebračka (*pozorně si ho prohlíží*). Nejste náhodou náš... (*Vrhne se k Rychtářovi, a snaží se mu políbit ruku.*) Pane Rychtáři!

Rychtář (*schovává si ruce za záda*). Pracuješ bez povolení?

Žebračka. Nemám na živobyті, musím. Slitujte se nad nešťastnou ženou! (*Vrhá se na kolena.*)

Rychtář. Vstaň. (*Ukazuje na Cizince.*) Znáš tohoto člověka?

Žebračka (*zvedá se ze země*). Ne.

Rychtář. Škoda. Budu tě muset nechat zavřít.

Žebračka (*zase padne na kolena*). Přisáhám Bohu, že ho neznám! Jeden říká, že je světec, jiný – že je to samozvanec.

Rychtář. A co si myslíš ty?

Žebračka (*žalostně*). Jsem stará nerozumná žena. Co mi nařídíte, to si budu myslet.

Rychtář. Dobře... A co kdybys přece jen znala tohoto člověka, kdybys ho viděla kdysi dřív a vzpomeneš si kde? Pojd', pořádně si ho prohlédneme.

Žebračka vyskočí z kolenou, a za Rychtářem přistoupí ke kleci. Rychtář ukazuje rukou na Cizince a potichu něco říká Žebračce. Žebračka poslušně přikyvuje. Rychtář jí řekne ještě něco, Žebračka souhlasí, políbí Rychtářovu ruku.

Přichází Novinářka. Rychtář dává žebračce znamení, aby zmizela. Žebračka zvedne ze země koště a schová se za maringotkou. Novinářka se zájmem čte heslo na kleci.

Novinářka (*s pohrdavým úsměvem*). Fuj, jak je to nízké. Jako když se z děla střílí po vrabcích.

Rychtář (*přiblíží se k Novinářce*). Vidím, že nejsi spokojena?

Novinářka. Jako kdybys ty měl důvod k radosti. Dělá z nás blbce.

Rychtář. Ale co tobě na tom Umělci v hladovění vadí? Se mnou je to jasné: musím udržovat pořádek a každý tajemný jev vytváří chaos v rozumech obyvatel našeho městečka, vyvolává nepříjemné otázky a zbytečné pochybnosti. Ale v tobě, Kasandro, by měl člověk, který demonstrativně sedí v kleci a hladoví, vyvolávat jiné pocity...

Novinářka. Ve mně vyvolává pohrdání a podráždění. (*Pateticky, jako kdyby citovala budoucí článek.*) V době, kdy za mříže vrhají ty, kteří bojují za svobodu, tento „mučedník“ se dobrovolně zavře do klece. V době, kdy lidé hladoví, aby jim bylo přiznáno právo na lepší život, tento pseudoasketa odmítá radosti života ze zásady. Je to nebezpečný člověk, a jeho příchod do našeho městečka způsobuje velkou škodu.

Rychtář (*ironicky*). Ty nevěříš, že drží hladovku ze zdravotních důvodů, aby zhubl 15 kilo?

Novinářka. Jen se maskuje!

Rychtář (*spokojeně*). Konečně máme stejný názor. (*Usměje se.*) Jako za starých dobrých časů. Co kdybychom se usmířili?

Novinářka. Po všem, cos provedl? Ještě mi navrhní, abych se vrátila do tvé postele.

Rychtář. Do postele a do domu. (*Jemně.*) Když jsi byla nablízku, byl jsem klidnější.

Novinářka. Ani nedoufej. Už nikdy nebudeme spolu. Buď ty, nebo já.

Rychtář. Škoda. Byli jsme dobrý pár... Co s ním uděláme? (*Ukazuje na Cizince.*) Zítřka začíná druhý týden hladovění, to je vážná věc.

Novinářka (*pokrčí rameny*). Ty tady vládneš, můžeš tuto akci kdykoliv zakázat.

Rychtář. Zakázat? (*Směje se.*) Nene, takový dárek ode mě tvé noviny nedostanou. S tím nepočítej. Pod tvým perem se obyčejný tulák najednou promění v hrdinu, v ušlechtilou oběť represí. Vymysli něco lepšího.

Novinářka. Neměj pochyby, vymyslím... (*Po pauze.*) Chci se domluvit s Ernou o uspořádání tiskové konference Umělce v hladovění. U příležitosti ukončení prvního týdne hladovění. (*Potichu.*) Jen se bojím, že ta naše opatrná ředitelka nebude souhlasit.

Přichází Erna v doprovodu Pyzy. Strážce se zastaví u Umělcovy klece, Erna přistoupí k hostům.

Erna (*vesele*). Teď už se nedivím, že vás vidím spolu! Řekli mi, že jste kdysi byli manželé.

Rychtář. To jsou ale drbny!

Novinářka. Bylo to strašně dávno. Teď máme opačné názory na život.

Erna. Všimla jsem si. Líbí se vám naše heslo? (*Ukazuje na klec.*)

Rychtář. Máte bystrý rozum, Erno.

Novinářka. Fuj!

Erna. Vám se zase něco nelíbí! Promiňte, všem se člověk nezavděčí.

Novinářka. Erno, navrhuji zítra uspořádat tiskovou konferenci u příležitosti uplynutí prvního týdne vašeho pokusu.

Erna. Jsem kategoricky proti. Toto je vystoupení umělce, nikoliv společenská akce. Žádné tiskové konference dělat nebudeme.

Rychtář (*nečekaně podpoří Novinářku*). Budete muset. Nejen v tisku, ale i mezi obyvateli našeho městečka se zrodilo hodně otázek k vašemu umělci a bude muset na ty otázky odpovědět!

Novinářka a Erna se dívají na Rychtáře: Novinářka s překvapením, Erna se strachem.

Erna. Ale umělec pořád mlčí, je úplně soustředěný na proces hladovění a nemůže ztrácet poslední síly mluvením.

Rychtář. V tom případě vy povyprávíte o cílech jeho vystoupení a odpovíte na otázky. A žádné výmluvy, žádné vykrucování, má milá, jinak se na vás budu zase zlobit!

Novinářka (*podezíravě*). Co je s tebou, Arture?

Rychtář. Ale nic. Jen nemám rád, když se mé osobní sympatie využívají na škodu veřejným zájmům. (*Erně, přísně.*) Přesunuli jste na jiné místo klec s orangutanem?

Erna. Ano.

Rychtář. Pojdme ji zkontrolovat. (*Vydává se hledat klec s opicí.*)

Novinářka (*výmluvně*). Na shledanou zítra, Erno.

Erna neodpoví a zamíří za Rychtářem. Novinářka si všimne u klece papírku, který Žebračka zapoměla uklidit. Skloní se, zvedne papírek, přečte si ho, potom se rozhlédne do stran a schová si ho do kabelky. Pak se pomalu přibližuje k Pyzovi.

Novinářka. A kde je mladý muž se zápisníkem v ruce, který neodcházel od klece ani na krok?

Pyza. Čert ví!

Novinářka. A teď se o takzvaného Umělce v hladovění pečuješ ty? (*Posměvačně.*) Uklížíš mu klec, chováš ho jako v bavlnce, strážíš jeho spánek?

Pyza. Radši bych ho ani neviděl!

Novinářka. Jak to? Neobdivuješ jeho schopnosti, necítíš úctu ke světové uznávanému Mistrovi?

Pyza. Není to žádný Mistr. Prachobyčejný samozvanec. Kdyby bylo po mém, vyhodil bych ho z klece pryč!

Novinářka. Aha, ty ale nejsi takový prost'áček, jak jsem si zpočátku myslela! Tys ho tedy prokoukl?

Pyza. Hned. Ať před ním klečí jiní, Pyza je ostřílený.

Novinářka. Ty jsi ale pašák! Víš co, já si taky myslím, že je to samozvanec.

Pyza (*stěžuje si*). Škoda je, že paní ředitelka bere všechno za bernou minci. Zakázala mi urážet toho darmožrouta a přikázala ho ochraňovat před dotěrnými návštěvníky. Jako bych neměl i bez toho dost práce!

Novinářka. A chceš se toho drzouna zbavit? A zároveň si vydělat pěkné peníze?

Pyza (*nedůvěřivě*). Jakým způsobem?

Novinářka. Napovím ti. (*Odvádí Pyzu od klece a něco mu šeptá do ucha.*)

Pyza poslouchá Novinářku ze začátku s nedůvěrou, ale pak se na jeho tváři objevuje spokojený úsměv.

Pyza. Vy jste ale mazaná! Šikovně jste to vymyslela!

Novinářka. Souhlasíš?

Pyza. Ale... kolik? (*Dělá prsty gesto, jako když počítá peníze.*)

Novinářka (*dá strážci několik bankovek*). Toto je záloha. Druhá půlka potom.

Pyza (*líbá bankovky, spokojeně*). Štědrá záloha.

Novinářka. A nikomu ani muk.

Pyza. Jak jinak. Nepotřebuju potíže v práci. (*Schová peníze.*)

Novinářka. S tvou pomocí uděláme užitečnou věc. (*Energicky odchází.*) Zítřka na shledanou.

Pyza (*ukloní se*). Má úcta. (*Cizinci.*) No vidíš. Ne všechny ženy tě milují, kamaráde. Už se nebudeš dlouho vystavovat před publikem! (*Odchází a nechává Cizince o samotě.*)

Cizinec zvedá hlavu a začíná si zpívat nějakou smutnou melodii.

Scéna pátá

Pozdě večer na stejném místě. Cizinec sedí v kleci a opírá se zády o mříže. Z maringotky vyjde Erna a přijde ke kleci.

Erna (*mluví spíše sama se sebou, než s Cizincem*). No a co teď budeme dělat? Zířejší tisková konference nepřinese nic dobrého, cítím to. Minul týden a my jsme se nedozvěděli, kdo jsi a proč jsi vlezl do té klece. Nejspíš jsi drzý samozvanec, který hraje velkého Umělce v hladovění. Víš, tvé nejlepší východisko je opustit klec. Teď hned, nenápadně, dokud podvod nebyl odhalen. Omluvím se publiku za svou důvěřivost a třeba to nějak projde. Co na to říkáš, kamaráde? (*Vytáhne klíč, odemkne zámek a otevře dveře klece dokořán.*) Pojď ven, prosím tě.

Cizinec se dívá na Ernu smutnými očima, ale nevychází z klece.

Erna. Věř mi, bude to tak lepší. Dokonce kdybys byl skutečný Umělec v hladovění. Podívej se kolem: nikdo se neraduje, že ses objevil, nikdo nepotřebuje tvou obět'. Tvůj nečekaný návrat způsobil jen starosti. Všem, ale především mně – samotné a bezbranné ženě. Není ti mě líto?

Cizinec se nepohne.

Erna. Jasně že ne. Není ti líto ani mě, ani ti nebylo líto mé matky. Vzpomínáš si, co jsi říkal jejímu jménu? Možná úplně náhodou, mezi desítkami dalších ženských jmen. "Jméno hluché jako noc - Marta..." Možná si už na ni nepamatuješ, protože v tvém životě ozářeném velkými idejemi nehrála valnou roli. Tebe nic na světě nezajímá, jen tvé hladovění. Přicházíš, kdy chceš a kdy chceš – odcházíš. (*Sedne se na židli vedle klece, zapálí si cigaretu.*)

Ale musím ti o ní povyprávět. O člověku, který se o tebe dlouhá léta staral, uklízel tvou klec, měnil vodu. O mladé pěkné ženě, tajně do tebe zamilované a proto nešťastné. Copak je možné být šťastná, když miluješ někoho jako jsi ty? Marta měla manžela, impresária, a proto trpěla dvakrát více: z neopětované lásky k Umělci v hladovění a z pocitu viny vůči vlastnímu manželovi, kterého měla pokorně ráda a kterého si vážila... A také z toho, že si nemohla objasnit podstatu své lásky k Umělci v hladovění – nebyla to fyzická vášeň, ale ani duchovní obdiv. Ten divný člověk vzbuzoval v Martině srdci nějaký metafyzický neklid, opovržení vůči svému všednímu, ale v zásadě šťastnému životu, touhu zcela pochopit osobnost Umělce v hladovění a zároveň touhu zahrát ho svou láskou, ochránit před krutým světem, jako malé a slabé dítě. Mně se zdá, že Martu přitahoval ten tajemný *hlad*, který spaloval duši a tělo Umělce v hladovění, a současně toužila po tom zahnat ten jeho hlad, ukojit ho sebou: svým tělem, svou duší. Nakonec jednou v noci vstoupila do klece, svlékla si košili a pokusila se nakojit Umělce v hladovění, jako matka nemluvně. Bohužel tento bláznivý čin viděly cizí oči, cizí jazyky mu daly zlomyslné vysvětlení, proběhl nepříjemný rozhovor s manželem a Martu obvinili ze všech smrtelných hříchů. Ve výsledku se uzavřela do sebe, snažila se nedívat na Umělce v hladovění, přestala mluvit s manželem a dokonce se stala lhostejná ke své malé dceři. Nemohla se soustředit ani na práci, a jelikož její profesí bylo chození po laně nad náměstím, není divu, že to skončilo velmi tragicky: jednou Marta špatně stoupla a spadla rovnou na dlažbu, záchranný pás ten den bůhvíproč zrovna neměla. Nevím, jestli si velký Umělec v hladovění všiml její nepřítomnosti, nebo mu bylo jedno, kdo o něj pečuje.

V očích Cizince se objeví slzy, není však jasné, z jakého důvodu: zda proto, že on je ten Umělec v hladovění nebo jen proto, že příběh vyprávěný Ernou je žalostný a bolestivý.

Erna. Samozřejmě že si nepamatuji člověka, kterému můj otec říkal Mistr Hladovění a matka – Ernest, byla jsem příliš malá. Všechno, co teď vyprávím, vím z otcových slov, přesněji z jeho opileckých monologů. Z útržků frází má dětská imaginace rychle poskládala celý obraz dávných událostí; podle věku a nálady se příběh stával vznešeně romantický nebo banálně nicotný. Zvlášť tajemnou se mi zdála postava Umělce v hladovění: někdy jsem ho nenáviděla jako viníka matčiny smrti, jindy jsem ho zbožňovala jako člověka, kterého opravdu milovala. (*Usměje se.*) Nejdříve jsem dokonce myslela, že právě on je mým skutečným otcem, ale s věkem jsem tuhle myšlenku odhodila: jsem příliš pozemská a pragmatická na dceru bláznivého snílka. (*Zvedne se ze židle a přistoupí ke dvířkům klece.*)

Cizinec se vystrašeně dívá na Ernu.

Erna. Trápí mě jiná otázka: zda to mělo cenu? Jestli samotná Umělcova askeze stojí za slzy a smrt mé matky? Zda má pro mě cenu riskovat svůj byznys kvůli cizinci, který na mě ani nereaguje? Zda má smysl obětovat život a štěstí blízkých lidí pro nějakou Ideu, kterou příští generace stejně budou považovat za chybnou a škodlivou?.. Víím, že se nechystáš dobrovolně opustit klec, chceš bojovat. Přesněji, bojovat budu muset já: s Rychtářem, s tiskem, s nepřijícným publikem, a ty budeš mlčky sedět v kleci s vědomím velikosti svého poslání. Ale prosím tě: dobře zvaž své rozhodnutí. Mysli na vlastní osud a na Martin také. Odcházím a nechávám klec odemčenou. Když ráno vyjdu z maringotky a uvidím, že je klec prázdná, možná že budu v tobě zklamaná jako už kolikrát v životě, ale... budu velmi ráda. (*Otočí se a odchází*)

Cizinec (*rozpačitě*). Marta. Kde je Marta?

Scéna šestá

Na sedmý den hladovění Cizince Erna uspořádá malou tiskovou konferenci. Vedle klece je několik židlí, na nichž sedí Rychtář, Novinářka, publikum. Trochu opodál jsou Pyza a Žebračka. Erna stojí přímo u klece, ve které sedí Cizinec, apatický a lhostejný k tomu, co se odehrává kolem něj. Na poslední chvíli příběhne Alexandr a zaujme volnou židli. Erna vrhne na učitele znepokojený pohled.

Alexandr. Promiňte, jdu pozdě.

Rychtář (*Erně, netrpělivě*). Začněte, vážená!

Erna (*slavnostně, ale s nádechem ironie*). Vážené dámy, vážení pánové! V kleci vidíte člověka, který odvážně jde proti hlavnímu zákonu přírody: abychom udrželi životní funkce vlastního organismu, je třeba požívat jiné organismy nebo, jinak řečeno, jíst. Dnes uplyne týden, co tento jedinečný člověk nepřijímá stravu a nechystá se na to ještě třicet tři dalších dnů. Následkem toho náš hrdina zhubl celých patnáct kilo, což je smyslem pokusu. Myslím si, že mnohým z nás by také neuškodilo použít jeho jednoduchou, ale účinnou metodu a shodit pár kil, která máme navíc. (*Usměje se.*) Ujišťuji vás, že vystoupení našeho cirkusového umělce nemá žádné politické, náboženské nebo filozofické cíle. (*Zmlkne.*)

Rychtář (*nespokojeně*). A to je vše, co nám můžete říci?

Erna. Vše.

Novinářka (*zklamaně*). Nic vznešeného, žádná inspirace vysokou idejí? Nic, co by se mohlo stát tématem prvních stran novin?

Erna. Vznešeného? Například?

Novinářka (*vytáhne z kabelky papír, otevře ho a čte*). "Možná že pro naši dobu, dobu plynových komor a koncentračních táborů, totality a teroristických aktů, toto dobrovolné hladovění není ničím atraktivním, jako v době našich otců a dědů. Na Zemi vymírají hlady celé kmeny, celé kontinenty hladoví nebo trpí podvýživou... tím větší obdiv vzbuzuje člověk, který chce nenápadně a skromně ozářit svým kouzelným darem naši šedou každodennost. Ačkoliv jeho úspěchy nejsou tak výrazné, jako činy kosmonautů, ukazují nám, čeho je schopen Člověk!" (*Erně.*) Říkáte, žádné filozofické cíle.

Alexandr (*vyskakuje ze židle*). Odkud máte tento papír?

Novinářka. Našla jsem ho vedle klece.

Alexandr. Dejte mi ho, je z mého zápisníku! (*Pokouší se vytrhnout papír z rukou Novinářky, ale ona ho šikovně předává Rychtáři.*)

Rychtář. Mám dojem, že nám lžou jako dětem. (*Složí papír a schová si ho do vnitřní kapsy saka.*) Říkají jedno, myslí si a píšou úplně něco jiného.

Erna. Nejsem zodpovědná za fantazie a výmysly, které se rodí v hlavách básníků a vědců. Přednesla jsem vám reálný stav věcí. A každý jim dává vlastní interpretaci.

Novinářka. Reálný stav věcí? Chcete říct, že váš umělec opravdu hladoví?

Erna. Samozřejmě. Je to uznávaný mistr svého umění, žádný laciný šarlatán.

Novinářka přistoupí ke kleci, vytáhne z kabelky lorňon a pozorně si prohlíží podlahu klece.

Rychtář. Jste si jistá, že v kleci sedí stejný člověk, který kdysi byl známý po celém světě pod přezdívkou "Umělec v hladovění"?

Erna. Počkejme ještě třicet tři dny a společně se o tom přesvědčíme. Nikdo jiný není schopen zopakovat jeho výsledek.

Rychtář. A co když to není skutečný Umělec v hladovění a za týden umře? Kdo bude nést zodpovědnost za jeho smrt?

Novinářka. Nebojte se, neumře. (*Zavolá Pyzu.*) Vážený strážce, neukázal byste nám, co trčí zpod slámy ve vzdáleném koutě klece?

Pyza se podívá na Ernu, ředitelka přikývne. Pyza pomalu odemkne klec, vstoupí dovnitř, hrabe se ve slámě v zadním koutě a vytáhne odtud ohlodanou slepici. Vychází z klece se slepicí a ukazuje ji přítomným.

Rychtář (*potichu*). Zase mě předběhla, zmije.

Alexandr. To není možné! (*Přiběhne ke kleci.*) To je hnusný podvod, provokace!

Rychtář (*Erně*). Tohle je váš mistr, tohle je reálný stav věcí. (*Přísně.*) Zná někdo tohoto člověka? Žebračka přijde ke kleci, pozorně se podívá na Cizince a spráskne ruce.

Žebračka. Panebože, to je on!

Rychtář. Kdo on?

Žebračka. Blázen z devátého oddělení. Když jsem pracovala jako sanitářka v blázinci, každý den jsem umývala podlahu v jeho pokoji.

Novinářka (*Cizinci nebo Rychtářovi*). Zkurvysyn!

Erna. Že vám není hanba, pánové!

Alexandr (*vrhne se k Erně*). Nevěř jim, Erno! Je to spiknutí!

Rychtář. Konečně se všechno objasnilo. Musíme zavolat sanitáře.

Alexandr. Ne! Je skutečný! Můžu to potvrdit! Požaduji nezávislé vyšetření!

Rychtář (*Učiteli, klidně*). I tebe pošleme do blázince. Abys netrhal partu.

Alexandr (*Erně*). Proč mlčíš? Bojuj, Erno!

Erna. Prohrála jsem svoji bitvu. A nechci do blázince.

Rychtář. Rozumné děvče!

Alexandr (*Novinářce*). A co paní? (*Když uviděl, že se Novinářka odvrátila.*) Ech!

Najednou přichází dva sanitáři s nosítky.

Erna (*Rychtářovi, ironicky*). To je ale pohotovost! Ani jste je nestihli zavolat a už přijeli.

1. Sanitář. Koho máme odvézt?

Rychtář. Nejdřív tamtoho v kleci. (*Mávně rukou ve směru klece.*)

1. Sanitář (*převede pohled na klec*). Ale v kleci nikdo není.

Všichni se otočí a dívají se na klec. Klec je opravdu prázdná. Buď Cizinec vyšel přes dveře, které otevřel Pyza, nebo jen tak zmizel stejně nečekaně, jako se objevil.

Novinářka. Opravdu není. (*Vytáhne z kabelky fotoaparát a fotí prázdnou klec.*)

Rychtář (*sanitářům, rozzlobeně*). Co tady stojíte? Chyťte ho, je nebezpečný!

Sanitáři běží hledat uprchlíka. Pyza a Žebračka také odcházejí.

Alexandr. Místře, neopouštějte nás! Vezměte si mě s sebou! (*Vyskočí z místa a běží za sanitáři*).

Erna (*není jasné komu*). A co teď?

Novinářka. Usmívejte se, má drahá! (*Fotí Ernu a bezradného Rychtáře.*)

Scéna sedmá

Mlhavé ráno před vchodem do zvěřince. Z maringotky vyjde Pyza, krčí se zimou. V kleci Umělce v hladovění zády k divákům sedí nějaký člověk. Na hlavě má sluchátka, v rukou přehrávač, jeho tělo se pohupuje do rytmu hudby.

Pyza. U-u-u-u! To je ale hrozná zima. Je čas se přesunout do teplejších krajin. Kdepak je má služebnice? Asi dostala od Rychtáře osobní důchod a nechala práce? (*Ohlíží se, hledá Žebračku a všimne si člověka v Umělcově kleci.*) Ale ne! Tohle už ne! (*Mne si oči.*) Asi ještě spím. (*Mává si rukou před očima.*). Zmiz!

Ale postava člověka v kleci nemizí. Vyděšený Pyza běží k Ernině maringotce a ze všech sil bouchá na dveře.

Pyza (*křičí*). Paní Erno! Paní Erno! Rychle, pojdte sem!

Po chvíli se otevřou dveře a na prahu stojí ospalá Erna v županu, hozeném ve spěchu.

Erna. Chceš vyrazit dveře? Co se stalo?

Pyza. Paní Erno! Já už to nevydržím! Zase se vrátil!

Erna (*překvapeně*). Kdo?

Pyza. Podívejte se na klec!

Erna otočí hlavu a podívá se na klec.

Erna (*všimne si v kleci člověka*). Zase? Kdo je to tentokrát?

Pyza. Nevím! Umělec v hladovění, samozvanec, papež – mně je to jedno. Prosím vás, paní Erno, odjeďme z tohoto šíleného městečka!

Erna (*klidně*). Uklidni se a podívej se, kdo to je.

Pyza. Ani za nic. Neudělám ani krok ve směru té klece.

Erna. Pak budu muset sama. (*Opatrně sejde po schodech a přiblíží se ke kleci.*)

V tu chvíli se člověk v kleci otočí a poznáme v něm Alexandra. Uvidí Ernu a vesele ji zamává na pozdrav, ale nesejme sluchátka a ještě energičtěji se houpe do rytmu hudby.

Erna. Alexandr?

Pyza. Ty vado! Učitel?

Erna. Proč jsi vlezl do klece? (*Dělá rukou zvoucí gesto.*) Vystup.

Alexandr odmítavě zakroučí hlavou.

Erna. Sundej ty sluchátka, chci s tebou mluvit. Vysvětli mi, co máš v úmyslu.

Alexandr odmítavě zakroučí hlavou a ukáže rukou na tabuli připevněnou ke kleci.

Erna (*dívá se na tabuli a čte si nahlas nápis křídou*). "Velký Mistr hladovění: první den pokusu".

Pyza. Copak se zbláznil?

Erna se hystericky rozesměje.

Pyza (*znepokojeně*). Co budeme dělat, paní Erno? Zavoláme policii? Nebo rovnou sanitáře?

Erna (*přemohla smích*). Není třeba, Pyzo, ať si sedí. Copak nechápeš: vrátil se velký Umělec v hladovění.

Pyza. Tenhle?

Erna. Tenhle. Jiného si nezasloužíme.

Pyza (*podezřivě se podívá na Ernu*). Radši půjdu nakrmit zvířata, paní Erno. S nimi je to jednodušší, než s lidmi. (*Ještě jednou se podívá na Ernu, pak na Alexandra v kleci, odchází.*)

Erna (*sedne si na schody před maringotkou*). No jo, se zvířaty je to jednodušší, než s lidmi: nelezou do klece, aby byla svobodná... (*Nedívá se směrem ke kleci a nečeká odpověď.*) Alexandře, nesundáš si přece jen ta blbá sluchátka? Netuším, jakou hudbu posloucháš, ale také umím jednu skvělou písničku. (*Zpívá potichu a melodicky, zcela mimo Alexandrovy energické pohyby.*)

Balónek v ruce děvčátko svírá
Veselou písničku tiše mu zpívá:
Ach, ty můj poutníče šťastný a smělý,
Chtěla bych povznést se nad ten svět celý!
Kdyby nás nás vítr vzal vysoko k slunci,
Závistí zbledli by holky i kluci.
Nad šedá oblaka, do modrých dalek
Vznášet se bez tíže, létat si stále!

Opona.

Z běloruštiny přeložila Veranika Bialkovich